

ՔՆՆԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԱՏԵՆԱԽՍՈՒԹԻՒՆ

Պոստու Մէգրեղի՝ «Անւնդ զոհ», վրաց. թարգմանեց Ղ. Կ, Թիֆլիզ,
գինն է 8 կոպ.

Վրացերէնից թարգմանուած երրորդ գրքոյն է այս, որ
մենք թերթեցինք հաճութեամբ: Մեր զգացած հաճոյքը այս
փոքրիկ պատմուածքի գեղարուեստական աչքի ընկնող արժա-
նիքների համար չէ: Հեղինակն ինչպէս երևում է անփորձի
մէկն է, որին պակասում է կարճ պատմուածքներին ուժգնութիւն
ու թափ տուող բանաստեղծական թռիչքը: Այս պատմուածքը
հետաքրքիր է զուտ հասարակական տեսակէտից. նա մի փոքր
ծանօթութիւն է տալիս մեզ մեր դարաւոր հարեանների մասին,
որոնց հետ ապրում ենք մի երկնքի տակ, բայց համարեա միշտ
օտար: Կոծիան գիւղացի մի խեղճ երիտասարդ է, որ աշխա-
տանքի ազնուացնող առաքինութիւնն է ըմբռնել և օրուգի-
շեր դադար չունի իր պառաւ մօր հետ: Նա մշակում է իր
փոքրիկ այգին, որ կարողանայ ապրուստը հայթայթել. բայց
ազնուական և կալուածատէր Զուրաբը աչք ունի հէնց այդ
այգու վրայ և նա վերջիվերջոյ կարողանում է խեղճ Կոծիային
վտանգի ենթարկել, բանտ նստեցնել տալ և այգուն տիրա-
նալ: Այդ այնքան էլ դժուար չէր, որովհետև Զուրաբին են լսում
գիւղական ջոշերը, իշխանները, գրազիրը, դատաւորները, նա
դրամ ունի և ազդեցութիւն, և Կոծիան կորչում է, առանց որ
նրա աղաղակը մի մարդ լսի: Նա խեղճ է և անզօր, նա «անմեղ
զոհն» է:

Այս վէպիկի ընթերցանութիւնը մեզ ասում է, որ
վրացի ժողովուրդն էլ տառապում է նոյն չարիքից, ինչ որ
մերը: Այստեղ էլ խեղճը, աշխատաւորը՝ շահագործուած, իրա-
ւագուրկ է հարեան ուժեղների ձեռքից. նա «անմեղ զոհ» է,
նա իր վաստակի, իր պատուի, իր կեանքի տէրը չէ, նա անզօր
է պայքարի մէջ, կեանքում չի տեսել արդարութիւն և իրա-
ւունք: Տարբերութիւնն այն է, որ մեզանում կեղեքելը մի Սար-

գիտ կամ Մարտիրոս աղա է, իսկ վրացի գիւղում մի Զուրաբ կամ ազնուական X...շվիլի:

«Որտեղ տանձ—այնտեղ պոչ» . իւրաքանչիւր ժողովուրդ հէնց իր մէջ, իր ծոցումն է կրում սեփական կեանքը կրծող չարիքը, իր կողքին է բուն դրել հազար գլխանի հիդրան, որ խեղդում, պատառոտում է անմեղ զոհերին: Զարմանալի է, թէ ինչ տրամաբանութեամբ վրացի մի կարգ հրապարակախօսներ իրանց ժողովրդի դժբախտութիւնը փնտրում են բոլորովին հեռու, իրանց երկրից դուրս, իրանց այլացեղ հարեաններին մէջ:

Դուռու Մէգրելին ինչպէս երևում է աւելի ճիշտ է ըմբռնել իր հայրենի իրականութիւնը, նրա Զուրաբը վրացի է, նոյնիսկ ազնուական: Անօգուտ է հողմաղացների վրայ տէգեր կոտրատել չարիքի դէմ կռուելու համար, պէտք է շրջանկատ լինել և մատը վէրքի վրայ դնել:

Պատմուածքի լեզուն բաւականին սահուն է և կարդացւում է հաճութեամբ:

Կ. ՀԱՐ.

Իլիկ Փրսպան՝ «Անիծուած վայրը», նովելա Գովկասի կեանքից. գերմ. թարգմ. Ա. Տէր-Պողոսեան, Ս.-Պետերբուրգ, 1903:

Իլիկ Ֆրապան՝ այս տաղանդաւոր և համակրելի գերմանուհին արդէն մի շատ ծանօթ անուն է ոչ միայն իր հայրենիքում, այլև հարեան երկիրներում *): Նրա վէպերը, որոնց մէջ նորհալի հեղինակը կարողանում է դնել կանացի այնքան նուրբ զգացմունք և դիտողութիւն՝ միացած օրիգինալ և լուսաւոր դէպքների հետ, միշտ կարդացւում են յափշտակութեամբ: «Անիծուած վայրը» պատմուածքը նրա վէպերի ամբողջ սերիայի մէջ առանձին տեղ է բռնում, որովհետև նիւթը վերցրուած է միանգամայն անծանօթ միջավայրից՝ յատկապէս հայ կեանքից: Իլիկ նիւթը չափազանց պարզ է. «Անիծուած վայրը»—Բագու է նուաճւած ազայիշէնցի մի հայ երիտասարդ Տիգրան անունով, որ «փող աշխատի ուղարկի տուն. փողը հաւաքուի և յետոյ նա առնայ Նարգիսի հետ նշանադրութեան հանդէսը կատարի»: Երիտասարդը սակայն իր նպատակին չի հասնում. նա մի քանի օր է գնում «անիծուած վայրում» գործող մեքենաներին, մա-

*) Դեռ անցեալ տարի նրա մի վէպը՝ Տիգրիսի ուսանողուհիների կեանքից, թարգմտւած աղմուկ հանեց ամբողջ Զվէյցաւերայում: